

Verksamhetsplan 2017

Bakgrund

Vaxholms Fästnings Museum grundades som KA 1 förbandsmuseum 1947 och har fram till 2010 drivits av Försvarsmakten. Regeringen har beslutat att Försvarsmakten inte ska bedriva museiverksamhet utan har i stället tilldelat SMM och SFHM 30 miljoner kronor årligen till bevarande av det svenska försvarets kulturarv. Kopplat till satsningen finns ett antal utvalda museer däribland Vaxholms Fästnings Museum.

På uppdrag av SMM genomförde Nolmark Development AB (NODE) 2008 en utredning av befintlig organisation, finansiering och verksamhet vid Vaxholms Fästnings Museum, med syfte att ta fram förslag till huvudmannaskap, samverkansformer och möjliga utvecklingsvägar. Utredningsarbetet visade på att ingen enskild aktör var villig att ta över huvudmannaskapet för museet trots att staten bidrar ekonomiskt för att säkerställa driften. Förslaget var då att samla en grupp av intressenter som var villiga att driva verksamheten vidare i bolagsform. Museets vänförening och Strömma Kanalbolag, som sedan tidigare bedriver annan verksamhet vid Kastellet, var till en början de enda aktörerna, men efter utredningsarbetet anslöt även NODE till intressentgruppen.

I januari 2010 bildades bolaget Vaxholms Fästnings Museum AB (SVB), förkortat VFM AB (SVB). Bolagsformen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Under 2014 har Nolmark Development avhänt sig sitt aktieinnehav och en ny delägare har övertagit dessa aktier, ägarstrukturen är således from 2014-08-22, Strömma Turism & Sjöfart 70 %, Vaxholms Fästnings Musei Vänner 15 % och Anders Wikström 15 %. Vänföreningen håller ordförandeskapet.

Bolagsbildarna har alla olika motiv för sitt engagemang i museet:

- *Vänföreningen* har såväl i sina stadgar som i sin verksamhet att se till att museet utvecklas och kan leva. I detta fall leva vidare. Kan tillföra historiska kunskaper och ett brett kontaktnät.
- *Strömma* genom Vaxholms Kastell: ser museet som en viktig del i Kastellets attraktionskraft, en viktig verksamhet i ambitionen att öppna kastellet mot privatgäster samt inslag som kan förstärka konferensgruppers besök. Kan tillföra synergieffekter på platsen med bokning, dagligledning, marknadsföring och försäljnings och marknadskanaler. Har också erfarenhet av drift av liknade anläggningar på Birka och Nya Älvsborgs fästning.
- *Anders Wikström* ser museets potential och vill gärna vara med och utveckla den. Intresse av att delta i utvecklandet av innovativa former för att organisera och finansiera museiverksamhet, med hög museal och kulturell kvalitet. Kan bidra med bred kunskap och mångårig erfarenhet av hur man organiserar, leder och bedriver verksamhet inom kulturarvsområdet. Har ett nationellt och internationellt kontaktnät av museer, myndigheter, universitet och ministerier/departement.

Men målet är det samma:

- att säkerställa museets fortlevnad,
- att bibehålla och vidareutveckla den museala/kulturella kvalitén vid VFM,
- att genom museet utveckla Vaxholms fästning som besöksmål med såväl privatpersoner som grupper och företag som målgrupp,
- att behålla kompetens för utveckling av museet.

Verksamhetsområde: Publik

Långsiktigt mål: 20 000 besök på museet, varav minst 5000 barn.

Visnings- och programverksamhet

År 2016 var museet öppet för allmänheten under vecka 9, sportlovsveckan och vi hade då premiär på familjeaktiviteten "Melker Mullvads spionskola". I aktiviteten fick små och stora "elever" delta i en utbildning på temat spioneri. Kunskaperna delgavs genom en nyproducerad animerad film och genom tio frågestationer med olika svårighetsgrad. Bland annat fick "eleverna" lösa kluriga schiffer, läsa dold skrift med UV-lampa, morsetelegrafer, hitta en terrängbrevlåda, se på spionprylar och läsa mikrotexter med förstoringsglas. I slutet skulle deltagarna med hjälp av en uppfinning -som konstruerats enkom för denna aktivitet- få reda på vem som var spionen på museet. (Apparaten skickade ut signalement i form av ljusvågor som omformades till ljud). Aktiviteten lockade många barnfamiljer.

År 2017 planeras en barnaktivitet som kallas "Kalle Kanonkula" och som lär ut att alla har lika värde, oavsett hur man är eller ser ut. Aktiviteten ska även stimulera till kreativitet och nytänkande. I samband med denna aktivitet planeras en temadag i samarbete med "Unga uppfinnare och Unga forskare".

Den nya linfärjeleden mellan Vaxholm och Kastellet invigdes fredagen den 29 april 2016 och från detta datum höll vi öppet varje helg i maj månad. Från den 4 juni hade vi öppet hela säsongen utom midsommarafton och midsommardagen till den 31 augusti, därefter under alla helger till och med söndagen den 2 oktober. Under juli månad sjönk vårt besöksantal jämfört med samma månad förra året - trots extra öppet till klockan 19.00 - men sedan vände det i augusti och totalt sett kunde vi återigen uppvisa ökade besöksiffror och detta för sjunde året i följd!

Under 2017 kommer museet att hålla öppet ungefär på likartat sätt.

Viking Line paketet uppskattas och i samarbete med Sveriges militärhistoriska arv, SMHA ska vi även försöka locka besökare från Åland att besöka oss och troligen även Oscar-Fredriksborgs fort.

"Barnens dag" den 5 juni 2016 drog rekordpublik till Kastellet men museet har tyvärr svårt att "kapitalisera" på evenemanget, då allt är gratis. Den 19 juni var det "Sekelskiftesdag" och vi hade detta år en liten marknad på Kastellets borggård, som i sin tur kunde genomföras tack vare våra nya marknadsstånd i gammal stil. De små barnen kunde se kasperteater, rida ponnys och delta i

sekelskifteslekar, under dagen gjordes uppvisningar på enhjuling, hördes positivspel, mässingsmusik, dansades och avsköts svartkrutsmusköter. Ett stort tack riktas till de 19 lokala företagssponsorer som bidrog med pengar för att vi ska kunna genomföra Sekelskiftesdagen! Strävan är att genomföra de två evenemangen även år 2017 men "Sekelskiftesdagen" ändrar namn till "Kastelletts festdag" och innehållet breddas med någon modern artist.

I juli genomfördes visningar på Rindö redutt i samarbete med konstnärsföreningen Kaponjären (3/7) och dels på Oscar-Fredriksborgs fort i samarbete med kraftstationens volontärer (17/7). Båda evenemangen återkommer år 2017.

För andra året genomfördes "Överlevnadsdagen" och söndagen den 11 september fylldes Exercishuset med utställare, föreläsare och besökare inom detta breda tema. Deltog gjorde Hemvärnet, Kustbevakningen, Lottakåren, Missing People Sweden, Rädda Barnen, Röda Korset, Sjöpolisen, Sjöräddningssällskapet, Svenska Blå Stjärnan, Swedish B-Force, Täby sändaramatörer, Överlevnadsbutiken, Civilförsvarsföreningen och Vaxholms stad. Sjöräddningssällskapet, Swedish B-force och Kustbevakningen genomförde dessutom ett spel om hur man ska agera på en olycksplats. Dagen och mässan uppskattas mycket och kommer att genomföras även 2017.

Museets traditionella nattvandringar genomfördes under två kvällar i slutet av oktober (27–28/10). I år hette spelet "Gulaschbaronen" och utspelades detta år under "det glada 1920-talet", närmare bestämt, nedrustningsåret 1927. I spelet som görs i samarbete med VFMV deltog över trettio personer. De flesta ställer upp utan ersättning. År 2017 är tanken att detta interaktiva, roliga och lärande skådespel ska genomföras 27 och 28 oktober, på "tema 1700-tal" och troligen utspela sig revolutionsåret 1789.

Västar, storskjortor, blusar, schalar och kjolar med förkläden i olika barnstorlekar har under året sytts upp och levererats till museet för framtida skolbesök, tidsresor och pedagogisk verksamhet

Planerade aktiviteter gällande visnings- och programverksamhet 2017:

- Museet tar emot gruppbesök året runt.
- En ny lärande familjeaktivitet "Kalle Kanonkula" byggs upp med en ny animerad film och tio frågestationer med utplacering i museet. Premiär under Sportlovet i vecka 9.
- Museet håller öppet under helgerna i maj 6–7/5, 13–14/5, 20–21/5, 27–28/5 kl. 12.00–16.00. Varje dag 3 juni- 22 juni kl. 12.00–16.00. (Stängt midsommarafton och midsommardagen). 25 juni- 3 september öppet kl. 11.00-17.00. Helgerna 9–10/9, 16–17/9, 23–24/9, 30/9–1/10 kl. 12.00–17.00.
- Visningar för allmänheten hålls varje dag vid två tillfällen under museets ordinarie öppettider i maj till augusti kl. 12.30, 14.30.
- Säsongspersonal/guider intervjuas, anställs och utbildas inför sommaren 2017.
- Guider "kontrakteras" för att ingå i museets guidepool 2017.

- I samarbete med Viking Line utbjuds ett utflyktspaket som bl.a. inkluderar ett besök på fästningsmuseet.
- I samarbete med SMHA och Viking Line planeras för ett nytt paket från Åland till Kastellet och OF fort. (Alternativt Vaxholms stad).
- Förberedande arbete för ny aktivitet riktad mot Vaxholms skolor i samarbete med lärare från Vaxö- och Rindö skolor gällande "tidsresor" i källarutställningen.

Särskilda program

- 27 februari. Lansering av "Kalle Kanonkula" En interaktiv aktivitet för hela familjen.
- 27 februari–3 mars (v.9), Sportlovsöppet.
- Ev. en lördag- el. söndag i maj samarbete med "Unga uppfinnare" en temadag om uppfinningar.
- Lördag 27 maj, Invigning av installationen Ytspänning. (+ev. minutställning*)
- Söndag 4 juni, "Barnens dag".
- Söndag 18 juni Konst & Historia på Rindö redutt samarrangemang med konstnärsföreningen Redutten och VFMV.
- Lördag 1 juli, Invigning av MC Utställning. Motorcykelhistoriska klubben. Militärhistoriska sektionen. Uppvisning på Kastellets borggård av äldre motorcyklar.
- Söndag 9 juli kl. 13.00: Visning av Oscar-Fredriksborgs fort och kraftstationen. Samarbete med kraftstationen OF och VFMV.
- Söndag 16 juli, "Kastellets festdag". Sekelskiftesmarknad, brunnsmusik och någon populär sångartist och i samarbete med Strömma Turism & Sjöfart, Statens fastighetsverk, VFMV, Hembygdsföreningen, Svenska 1800-talssällskapet.
- Söndag 3 september, kl. 12.00–16.00: "Överlevnadsdagen". Samarbete med Vaxholms stad, civilförsvarsföreningen, Röda korset, Amfibieregementet m.fl. Nyttiga tips om vad som gäller vid beredskap, kris och katastrof.
- Oktober, Kulturnatten i samarbete med Vaxholms stad.
- Fredag och lördag 27 oktober–28 oktober, Nattvandringar på Kastellet. Handlingen är förlagd till 1700-talets slut, troligen 1789. Ett samarbete med VFMV.
- 31 oktober - 3 november, v- 44. Höstlovsöppet.

Utställningsverksamhet

Den 29 april invigdes utställningsdelen "Handelsboden" som ingår i den stora satsningen på att beskriva det sociala livet på Kastellet i slutet av 1800-talet. Utställningen invigdes av radio-och TV profilen Carl-Uno Sjöblom. Utställningen stöddes ekonomiskt av Jacob Wallenbergs stiftelse, Stockholms Läns Landsting, Sten Lewenhaupts fond och Arbetsam/Riksantikvarieämbetet. Statens fastighetsverk bidrog genom att lägga golv och montera ljusskenor i utställningsrummet. Eventuellt byggs en utställning om sjöminor upp i den befintliga basutställningen under 2017.

Planerade aktiviteter gällande utställningsverksamheten 2017:

- Ett arbete påbörjas att successivt byta ut museets spotlights.
- Forskning/framtagna i och från arkiv inför ev. uppbyggnad av utställningen om sjöminan.
- Byggnation och invigning av utställning om sjöminan. *
- 27 maj Invigning av installationen "Ytspänning"
- Arbetet fortsätter för att utveckla ett pedagogiskt program för utställningen "Livet på Kastellet". Sker i samarbete med lärare från Vaxö- och Rindö skolor.
- En arbetsgrupp fortsätter på uppdrag av VFM AB en undersökning gällande möjligheterna att uppföra en utställning om minsystem.
- Samtal förs med SFV att byta lokaler i museets norra del mot lokaler i Västra linjens, runda del. Ytterby gruvutställning skulle då kunna flyttas och byggas upp i VL rum 309.
- Samtal förs med Sjöhistoriska museet angående en eventuell båtutställning i Exercishuset.

Försäljningsverksamhet

Museibutiken har sålt väldigt bra under säsongen 2016. Under vårvintern 2017 beställs nya varor för försäljning i butiken under säsongen 2017. Under 2016 har guide- och receptionsvästar köpts in. Försvarsmakten har skänkt oss överskottsmateriel till försäljning, bl.a. kikare. FM ställer som motkrav att vi låter vinsten från denna försäljning gå till underhåll av våra prydadspjäser.

Planerade aktiviteter gällande försäljningsverksamheten under 2017:

- Inköp av historisk litteratur och föremål med kopplingar till fästningen och det försvarshistoriska arvet bl. a. inköp av lättsålda souvenirer såsom kanon- och patronnyckelringar m.m.
- Följer utvecklingen gällande webbutiker för att eventuellt vid beslut bygga upp en försöksförsäljning av museets varor året runt/dygnet runt. Kompetensen äger vi redan.

Informations- och marknadsföring

Sveriges Militärhistoriska arv fortsätter att marknadsföra museet nationellt och internationellt. Under 2016 deltog Erik och Anki Himmelstrand i SMHA's konferens och kurs i Östersund. Våra aktiviteter, Barnens dag, Sekelskiftesdagen, Överlevnadsdagen och de dramatiserade nattvandringarna får ses som fina instrument för vår marknadsföring och som skapar kontaktytor mot samhället. Detta inte minst genom kontakterna med olika ideella föreningar. Evenemangen skapar också mycket positiv press genom artiklar i tidningar och på webben. Vi räknar med att upprepa dessa evenemang under 2017. Vänföreningens affischgrupp som sätter upp museets affischer på Vaxholms kulturtavlor utgör en oerhört viktig resurs för oss och vi är väldigt glada för detta stöd. Museet deltar i ARBETSAMS väl spridda katalog för arbetslivsmuseer och deltar år 2017 bland annat i en konferens anordnad av ARBETSAM under temat "Berättelsens kraft". Museet annonserar varje år i en mängd olika "gratis forum". Under 2017 vill vi förutom de tidigare kanalerna på ett bättre sätt öka vår information i olika "appar". Bland annat genom Stockholms museiinformatörer och Svenskt Kulturarv. Noterbart är att museet nådde över 1500 gillare på Facebook under år 2016!

Planerade aktiviteter gällande information- och marknadsföring 2016:

- Fortsatt samordning med Strömma gällande annonser/marknadsföring.
- Vaxholms Fästnings Museums hemsida, internetmarknadsföring, sökmotoroptimering.
- Vaxholms Fästnings Museums Nyhetsbrev och sociala medier.(Bl.a. Facebook).
- Strömmas hemsida.
- Kastellets hemsida.
- Marknadsföring genom SMHA. (Foldrar, hemsida, annonser, Info på mässor mm.)
- Marknadsföring genom Svenskt Kulturarv. Utflyktsresan, hemsida, appen mm.)
- Marknadsföring genom Stockholm Visitors Board.
- Marknadsföring genom Destination Stockholm. (My Stockholm pass).
- Marknadsföring genom Stockholms museiinformatörer. (Möten, museinyckeln, appen).

- Marknadsföring genom ARBETSAM (Museiguident, kurser, konferenser mm).
- Marknadsföring genom Vaxholms stad. (Turistbyrån, Fritidsguiden, Viktigt i Vaxholm, Basetool.)
- Marknadsföring genom destination Vaxholm. (Hemsida mm)
- Annonser i museinyckeln i DN, Metro och SvD.
- Annons i Expo Medias "Stockholms familjekarta". Barn i stan kalendarier i juni, juli, aug.
- Deltagande i evenemangskalendrar i tidningar och över Internet.
- Affischering i Vaxholm. (Uppsättning genom affischeringsgruppen.)
- Pressmöten i samband med evenemang, historiska frågor och utställningar.
- Annonser i Vaxholmslotsen.

Verksamhetsområde: Samlingar

Mål: Att lösa den långsiktiga hanteringen av de föremål som är knutna till Vaxholms fästning

Genom ett samarbete mellan SMM, museet, SFV och ideella krafter kunde under året 2016 museets 16-huggare renoveras och hamna under ett fint skyddstak. Underlaget för två pansarkupoler för kulsprutor m/1900 färdigställdes på fästningens östra sida. Två 12 cm kanoner m/1885 placerade på Borggården fick speciella stålstöttor för att förhindra skador mot tredje man. En skiljevägg har byggts upp i tornets bottenvåning för att separera Strömmas och museets förrådsdelar. Museet har vapenlicenser på samtliga vapen som kräver sådana. Vår förhoppning är att en Kulspruta Hotchkiss m/1900 kan göras permanent obrukbart och åter ställas ut i museet. Förhoppningsvis kan fler prydnadsföremål och föremål rustas upp under 2017.

Kunskapslyftet upphörde genom politiskt beslut år 2015 och registreringen av våra föremål har därför tillfälligt upphört. Förhoppningsvis kan vi i framtiden finna en lösning tillsammans med Arbetsförmedlingen och eventuellt SMM om vi kan få en lämplig person placerad hos oss med ekonomiskt stöd.

Ett depositionsavtal mellan SMM och VFM AB har tecknats och förnyats.

Planerade aktiviteter gällande museets samlingar 2017:

- Registrerade föremål tillgängliggörs för allmänheten genom Digitalt museum.
- Halva förrådet ODLINGEN används av VFM AB. SFHM faktureras för resterande del. SFHM betalar också 75 % av den totalt förbrukade elströmmen för hela utrymmet.

- Pjäser underhålls om ekonomiska medel finnes. Samtal förs med Försvarsmakten om ekonomisk stöttning gällande UH av Kastellet's pjäser. Kompetens att klara detta finns.
- Två pansarkupoler för kulsprutor m/ 1900 rengörs och målas.
- Inredningsarbetet fortsätter i museets förråd/verkstad i Kastellet's torn.
- Eventuell komplettering av minsystem till förrådsställning.
- Registrering i föremålsprogrammet Primus fortsätter i någon omfattning.
- Uppmärkning av föremål i begränsad omfattning.
- Utomhusföremål förses med bättre skyltning i samarbete med SFV.

Verksamhetsområde: Kunskapsuppbyggnad

Mål: Bygga upp, och sprida kunskap om Vaxholms fästning

Museets bibliotek och arkiv innehåller idag böcker och arkivalier med anknytning till Vaxholms fästning. Dessa ägs av staten men förvaltas enligt avtal som en deposition från SMM till VFM AB (svb). Samlingarna är genom museets verksamhet tillgängliga för forskare och allmänhet.

Den sakkunskap som museichefen, museets guider och museets unika nätverk innehar är eftersökt på olika sätt av fastighetsverket, kommunen, allmänhet och medier. Under 2016 har museichefens sakkunskap efterfrågats av Vaxholms stad, bla inom ramen för stadens Namnberedning och dess kulturråd. Särskild fortifikationshistoriskt föredrag och visning har hållits av museichefen för Fortifikationsklubben.

Museets årsbok gavs som vanligt ut gemensamt med vänföreningen och likaledes kommer att ske under år 2017.

Planerade aktiviteter gällande kunskapsuppbyggnad 2017:

- Museet utger i samarbete med VFMV årsbok nummer 56, 2017.
- Inköp av audioguideutrustning, manusarbete och inspelning. Speakerröster. *
- Produktion av en guidehandledning på franska. *
- Nytryck av en guidehandledning på engelska och tyska. *
- Utlån av böcker sker i begränsad skala till forskare och allmänhet.

- Tillgänglighetsprojekt tillsammans med SFV. Eventuellt uppmärkning av trappavsatser mm.
- VFM besvarar historiska frågor från allmänhet, skolor och myndigheter.
- Museichef ingår i Vaxholms stads namnberedning.
- Museichef ingår i Vaxholms stads kulturråd.

Verksamhetsområde: Organisation, administration och samverkan

Mål: Väl fungerande organisation och strategiska samverkanspartner

I juni 2010 tog VFM AB över driften av Vaxholms Fästnings Museum från Försvarmakten. VFM AB är inget museum i traditionell mening utan ett museidriftsbolag, ägt av två kommersiella företag tillsammans med museets vänförening. Staten ger ekonomiskt bidrag till verksamheten, äger och förvaltar Kastellet där museet är inrymt och ansvarar för samlingarna som visas, men det är det privata bolaget som ansvarar för museiverksamheten. Formen har idag ingen motsvarighet i Sverige. Målsättningen för 2017 är att fortsätta att vidareutveckla organisationen och arbeta med de praktiska frågor som rör ansvar, förvaltning och tillgång till samlingar och arkiv. Vi kompetensutvecklar oss och deltar i konferenser och nätverkssamarbeten. Vi vill också fördjupa befintliga samarbeten med exempelvis SMM, SFHM, SMHA, SFV och Vaxholms stad men också söka nya samverkanspartners för spännande och kreativa projekt.

Planerade aktiviteter gällande museets administration, organisation och samverkanspartner 2017:

- Samordning sker med Strömme Turism & Sjöfart på Kastellet gällande vaktmästeri, städning, bokning, ekonomi, personaladministration och verksamhetsledning.
- Guidestyrning sker under hela året.
- Tidredovisning, redovisning, planering mm
- Fortlöpande kompetensutveckling och deltagande av museets personal genom konferenser kurser och nätverkssamarbeten.
- Sponsors samarbeten med företagare, organisationer, myndigheter för att delfinansiera bl.a. Vaxholms kastells festdag och Överlevnadsdagen.
- Projekt kommer under året ske i samverkan med Vaxholms stad, SFV, SMM, SFHM, SMHA, Försvarmakten/Amf 1 och ideella föreningar bl.a. Vaxholms hembygdsförening, Röda korset, Vaxholms civilförsvarsförening, Täby sändaramatörer, Svenska 1800-tals föreningen, Svenska uppfinnareföreningen, Förbundet Unga forskare mm.